

PLANT-NET CY

**Δημιουργία Δικτύου Μικρο-Αποθεμάτων Φυτών
στην Κύπρο για τη Διατήρηση Ειδών
και Οικοτόπων Προτεραιότητας**

LIFE08 NAT/CY/000453

Ιούνιος 2012

Το έργο

Το έργο με τίτλο «Δημιουργία Δικτύου Μικρο-Αποθεμάτων Φυτών στην Κύπρο για τη Διατήρηση Ειδών και Οικοτόπων Προτεραιότητας» (PLANT-NET CY, LIFE08 NAT/CY/000453), ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2010 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2013. Το έργο υλοποιείται μέσα σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα LIFE+.

Κύριος στόχος του έργου είναι η βελτίωση της κατάστασης διατήρησης τεσσάρων φυτικών ειδών και δύο τύπων οικοτόπων της Κύπρου που θεωρούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) ως είδη και οικοτόποι προτεραιότητας.

Το έντυπο αυτό αποτελεί το 3ο Ενημερωτικό Δελτίο του έργου, ενώ επιπλέον πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό από το έργο, παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα: www.plantnet.org.cy.

Μικρο-Αποθέματα Φυτών (ΜΑΦ)

Ο κύριος στόχος του έργου επιτυγχάνεται μέσα από την εγκατάσταση, παρακολούθηση και διαχείριση ενός δικτύου πέντε ΜΑΦ. Η προσέγγιση των ΜΑΦ, η οποία υιοθετήθηκε με επιτυχία και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (Ισπανία, Ελλάδα, Σλοβενία, Βουλγαρία), προβλέπει την παρακολούθηση και διατήρηση μικρών τεμαχίων γης που χαρακτηρίζονται από τη μεγάλη κληρονομική τους αξία ως προς την ποικιλότητα, τον ενδημισμό και τη σπανιότητα των ειδών που φιλοξενούν.

Τα υπό μελέτη είδη και οικοτόποι

Το έργο επικεντρώνεται στην προστασία και διατήρηση των ειδών:

1. **Arabis kennedyae* (ΜΑΦ 3 – Κοιλάδα των Κέδρων-Κάμπος)
2. **Astragalus macrocarpus* subsp. *lefkarensis* (ΜΑΦ 5 – Περιοχή Ασγάτας)
3. **Centaurea akamantis* (ΜΑΦ 4 – Χερσόνησος Ακάμα)
4. **Ophrys kotschyi* (ΜΑΦ 1 – Περιοχή Μιτσερού)

και των τύπων οικοτόπων:

1. *9590 Δάση *Cedrus brevifolia* (Κέδρος) (ΜΑΦ 3 - Κοιλάδα των Κέδρων-Κάμπος)
2. *9390 Θαμνώνες και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia* (Λατζιά) (ΜΑΦ 2 - Κοιλάδα των Κέδρων-Κάμπος)

Το καθεστώς προστασίας των πιο πάνω ειδών και οικοτόπων καταδεικνύει και τη σημασία τους. Συγκεκριμένα, υπό μελέτη είδη και οικοτόποι περιλαμβάνονται: i) στα Παραρτήματα της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ), όπου χαρακτηρίζονται ως είδη και τύποι οικοτόπων

προτεραιότητας, ii) στα Παραρτήματα της Σύμβασης της Βέρνης, iii) στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου, iv) στον Κατάλογο με τα 50 κορυφαία Φυτά των Νησιών της Μεσογείου, της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης - IUCN και v) στη Σύμβαση CITES για τον έλεγχο της εμπορίας απειλούμενων ειδών.

Παρακολούθηση των ΜΑΦ

Οι δράσεις διατήρησης αποσκοπούν στην εφαρμογή και υλοποίηση της συνεχούς παρακολούθησης (για διάρκεια τριών ετών) των βιολογικών παραμέτρων και των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα υπό μελέτη είδη και τύποι οικοτόπων. Οι διάφορες εργασίες παρακολούθησης που εφαρμόζονται σε κάθε ΜΑΦ, καθορίζονται μέσα από τα Σχέδια Παρακολούθησης, που έχουν συνταχθεί εξειδικευμένα για κάθε ένα από τα πέντε ΜΑΦ. Για τους σκοπούς της παρακολούθησης των ΜΑΦ, έχουν εγκατασταθεί σε αυτά: i) Σταθμός Παρακολούθησης για τη συλλογή συγκεκριμένων περιβαλλοντικών παραμέτρων που αφορούν τις περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στην κάθε περιοχή και ii) Μόνιμες επιφάνειες παρακολούθησης για τη συνεχή συλλογή στοιχείων πεδίου που σχετίζονται με τη βιολογία των υπό μελέτη ειδών.

Τα στοιχεία που θα προκύψουν από την παρακολούθηση, θα αξιολογηθούν και θα αποτελέσουν τη βάση για τη σύνταξη του παραδοτέου «*Μακροχρόνια Παρακολούθηση και Σχέδιο Διαχείρισης μετά την Ολοκλήρωση του Έργου*». Η αξιοποίηση αυτού του παραδοτέου θα γίνει από τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα (Τμήμα Δασών και Τμήμα Περιβάλλοντος).

Εφαρμογή μέτρων διατήρησης

Η εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των υπό μελέτη ειδών και οικοτόπων, αποτελεί κεντρική δραστηριότητα του έργου. Περιλαμβάνει ήπιες και στοχευμένες παρεμβάσεις εντός των ΜΑΦ, που αναπτύσσονται σε όλη τη διάρκεια του έργου.

Κάποιες από τις επί τόπου (*in situ*) δράσεις διατήρησης (εφαρμόζονται δηλαδή εντός των ΜΑΦ), που πραγματοποιούνται είναι η ήπια παροχή νερού (σε κάποια είδη), η επιλεκτική κάλυψη φυτών για μείωση της θήρευσης των σπερμάτων από θηρευτές (σε όλα τα είδη πηλη της **O. kotschyi*), η σειφόρος διαχείριση των θηρευτών των σπερμάτων/καρπών (για το είδος **A. macrocarpus* subsp. *lefkarensis*), η τεχνητή επικονίαση για την επίτευξη καρπόδεσης και την προώθηση της εγγενούς αναπαραγωγής (για το είδος **O. kotschyi*) και η διασπορά σπερμάτων από τους τοπικούς πληθυσμούς σε κατάλληλες θέσεις εντός των ΜΑΦ.

Επιπλέον, πραγματοποιείται φύτευση νέων φυταρίων (εκτός της **O. kotschyi*), που παράγονται από σπέρματα προερχόμενα από τα υπό μελέτη είδη στα ΜΑΦ, για την ενίσχυση των υφιστάμενων πληθυσμών τους.

Οι δράσεις διατήρησης δεν περιορίζονται μόνο εντός των ΜΑΦ. Οι εκτός τόπου (*ex situ*) δράσεις περιλαμβάνουν συλλογή σπερμάτων των υπό μελέτη ειδών και αποθήκευσή τους στην Εθνική Τράπεζα Σπερμάτων του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών (Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος) αλλά και τη φύτευση φυταρίων των υπό μελέτη ειδών σε βοτανικούς κήπους του Τμήματος Δασών. Τέτοιες δράσεις, συμβάλλουν στη μακροχρόνια διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας, καθώς και στη μακροχρόνια διατήρηση των υπό μελέτη ειδών εκτός του φυσικού τους περιβάλλοντος.

Δραστηριότητες διάχυσης και ευαισθητοποίησης

Αναγνωρίζοντας ότι οι προσπάθειες διατήρησης της βιοποικιλότητας έχουν καλύτερες προοπτικές επιτυχίας εάν υποστηρίζονται από τις τοπικές κοινωνίες, οι φορείς του έργου έχουν αναπτύξει μια σειρά δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Οι δράσεις αυτές έχουν σαν κύριο στόχο, πέραν από την ενημέρωση, την εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών και των οργανωμένων συνόλων στην προστασία και διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς. Στη βάση των πιο πάνω, εγκαταστάθηκαν ενημερωτικές πινακίδες τόσο εντός των ορίων των ΜΑΦ, όσο και εντός των κοινοτήτων/δήμων που γειτνιάζουν με αυτά, έγιναν διαλέξεις σε σχολεία και οργανωμένα σύνολα των κοινοτήτων που γειτνιάζουν με τα ΜΑΦ, καθώς και επισκέψεις μαθητών στα ΜΑΦ, μετά από συνεννόηση με τις διευθύνσεις των σχολείων.

Επίσης, οργανώθηκε σειρά εξειδικευμένων ημερίδων, που στόχευαν στη συζήτηση με κοινωνικές / επαγγελματικές ομάδες ή και ομάδες επιστημόνων, για θέματα που σχετίζονται με την προβολή και διατήρηση της βιοποικιλότητας και ιδιαίτερα ενδημικών, σπάνιων και απειλούμενων φυτών. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν: i) Ημερίδα τουρισμού, όπου παρουσιάστηκαν οι δυνατότητες ανάπτυξης οικοτουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 και εξετάστηκε ειδικά η περίπτωση του δικτύου ΜΑΦ ως πιθανού οικοτουριστικού προορισμού και ii) Συνάντηση Ευρωπαίων εμπειρογνομένων για τα ΜΑΦ, όπου έγινε ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων σε σχέση με την εφαρμογή της προσέγγισης των ΜΑΦ σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων διάχυσης, πραγματοποιήθηκε «Δικοινοτική Συνάντηση Εργασίας Εμπειρογνομώνων» που αποσκοπούσε στην ενημέρωση της Τουρκοκυπριακής επιστημονικής κοινότητας και περιβαλλοντικών Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών, για την προσέγγιση των ΜΑΦ. Στη συνάντηση αυτή, συζητήθηκαν και οι δυνατότητες επέκτασης του δικτύου των ΜΑΦ σε ολόκληρη την Κύπρο.

Διαγωνισμός Νέων

Στο πλαίσιο της προσπάθειας ευαισθητοποίησης της νέας γενιάς για θέματα διατήρησης της βιοποικιλότητας, διοργανώθηκε διαγωνισμός με θέμα «Συμμετοχή των μαθητών/τριών σε περιβαλλοντικές δράσεις σχετικές με τη βιοποικιλότητα». Ο διαγωνισμός υλοποιήθηκε κατά την σχολική χρονιά 2011-2012, με τη συμβολή και υποστήριξη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού). Ο διαγωνισμός απευθυνόταν σε όλα τα σχολεία της Κύπρου (Δημοτικής και Μέσης Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης) και διακρινόταν σε δύο κατηγορίες: i) Δημιουργία φωτογραφικού λευκώματος, για μαθητές της Δημοτικής εκπαίδευσης και ii) Δημιουργία σύντομου ενημερωτικού σποτ, για μαθητές των σχολείων της Μέσης Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης.

Μέσα από αυτό το διαγωνισμό, δόθηκε η δυνατότητα στους μαθητές για ενεργό συμμετοχή σε θέματα που αφορούν στη βιοποικιλότητα και στις απειλές που αντιμετωπίζει σήμερα. Επίσης, τους δόθηκε η ευκαιρία κατανόησης και εξοικείωσης με τους στόχους του δικτύου Natura 2000 και της προσέγγισης των ΜΑΦ. Στο διαγωνισμό υπήρξε μια ιδιαίτερα ικανοποιητική συμμετοχή με πέραν των 40 σχολείων/ομάδων και σημαντικό αριθμό παιδιών. Για τους σκοπούς αξιολόγησης των εργασιών συγκροτήθηκε ειδική επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους του έργου και επιθεωρητές / λειτουργούς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Η βράβευση των νικτών του διαγωνισμού, εντάχθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού των 20 χρόνων του προγράμματος LIFE. Με τον τρόπο αυτό οι φορείς του έργου θέλησαν να αναδείξουν τη σημασία του προγράμματος LIFE καθώς και τη συμβολή του στην προώθηση της αειφορίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.

Εορτασμός των 20χρονων του προγράμματος LIFE

Το 2012, έχει θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον εορτασμό των 20χρόνων του προγράμματος LIFE. Οι φορείς του έργου με τη συνεργασία των φορέων από άλλα τρία έργα LIFE – Nature, προχώρησαν στην από κοινού διοργάνωση της εκδήλωσης εορτασμού των 20 χρόνων του LIFE. Τα τέσσερα έργα PLANT-NET CY, ICOSTACY, JUNIPERCY και OROKLINI, τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη αυτήν την περίοδο και στοχεύουν στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης σπάνιων και μοναδικών ειδών χλωρίδας

και πανίδας του τόπου μας, συνδιοργάνωσαν στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Εθνικού Δασικού Πάρκου Αθαλάσσης εορταστική εκδήλωση με τίτλο: «20 χρόνια LIFE: Προστατεύοντας τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα». Την εκδήλωση χαιρέτησε ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, κ. Σοφοκλής Αλητράρης, ο οποίος και έκανε την απονομή των βραβείων στους μαθητές και τα σχολεία που διακρίθηκαν στο πλαίσιο του διαγωνισμού νέων (βλ. πιο πάνω). Καθ' όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης προβάλλονταν οι εικόνες και ταινίες που ετοίμασαν οι μαθητές και σχετίζονται με θέματα της Κυπριακής φύσης. Τέλος, δόθηκε ενημερωτικό και αναμνηστικό υλικό στους επισκέπτες.

Η συμβολή του έργου στη χάραξη εθνικής πολιτικής

Ένα από τα σημαντικά επιτεύγματα του έργου ήταν και η προώθηση της λήψης αποφάσεων από κυβερνητικά τμήματα που συνδέονται με τη χάραξη πολιτικών που είναι συναφείς με τις επιδιώξεις του έργου. Οι πιο κάτω εξελίξεις αποτελούν σημαντική αναγνώριση της προσπάθειας που γίνεται στο πλαίσιο του έργου PLANT-NET CY, για τη διατήρηση ενδημικών και σπάνιων ειδών και τύπων οικοτόπων της Κύπρου:

1. Η συμπερίληψη της προσέγγισης των ΜΑΦ στον «Οδηγό εφαρμογής προγράμματος σπουδών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη για εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης». Συγκεκριμένα, ανάμεσα στα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα στην ενότητα «Βιοποικιλότητα» για τους μαθητές της Ε και Στ τάξης του δημοτικού, έχουν ενταχθεί, η «συνεργασία και αλληλεπίδραση των μαθητών με οργανισμούς, επιστήμονες και ερευνητές για τη γνωριμία τους με την προσέγγιση των ΜΑΦ ως παράδειγμα ολοκληρωμένης προσπάθειας διατήρησης σημαντικών ειδών, με περιβαλλοντικά και κοινωνικοοικονομικά οφέλη».
2. Η συμπερίληψη στη νέα Δασική νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2012, σχετικού άρθρου (Άρθρο 16), δίνοντας νομική υπόσταση στην προσέγγιση των ΜΑΦ εντός των δασικών περιοχών.

PLANT-NET CY

Δημιουργία Δικτύου Μικρο-Αποθεμάτων Φυτών
στην Κύπρο για τη Διατήρηση Ειδών και
Οικοτόπων Προτεραιότητας

Ιστοσελίδα: www.plantnet.org.cy

Facebook: Group "Establishment of a Plant
Micro-Reserve Network in Cyprus for the Conservation
of Priority Species and Habitats"

Συνεργαζόμενοι Φορείς:

Τμήμα Περιβάλλοντος,
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών
Πόρων και Περιβάλλοντος

Πανεπιστήμιο Frederick,
Μονάδα Διατήρησης
της Φύσης

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών,
Τμήμα Βιολογίας

Τμήμα Δασών,
Υπουργείο Γεωργίας,
Φυσικών Πόρων και
Περιβάλλοντος

Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών
Οργανώσεων Κύπρου
(ΜΚΟ)

UNDP-ACT

Το Έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE+

Η εκτύπωση έγινε σε ανακυκλωμένο χαρτί

